

Eser incelemesi: Türk efsaneleriyle yabancılara Türkçe öğretimi ve etkinlik örnekleri¹

Nurullah Karaoğulları² 

Başvuru/Submitted
6 May/ May 2024
Kabul/Accepted
23 Tem / Jul2024
Yayın/Published
30 Kas /Nov 2024

Öz: Yabancılara Türkçe öğretimi bağlamında kültürel değerlerin tanıtılması, hem Türkçenin etkin kullanımı hem de kültürel mirasın aktarılması bağlamında önemlidir. Kültürel değerlerin aktarılması ve bu değerlere yönelik olumlu tutum geliştirme süreci, dil öğreticilerinin önemli görevleri arasındadır. Bu çalışmada, sözü edilen görevin bir ürünü olarak gelişen "Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri" adlı kitap tanıtılmıştır. Çalışma kapsamında ilgili eserin bölümleri açıklanmış ve yabancılara Türkçe öğretimindeki yeri tartışılmıştır. Türk kültüründe önemli bir yeri olan efsanelerin yabancılara Türkçe öğretim süreçlerinde kullanım olanaklarını sunan bu kitap, etkinlik örnekleriyle alanında bir ilk olması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: *Yabancılara Türkçe öğretimi, Türk efsaneleri, kültür aktarımı, dil becerileri.*

Kitap İnceleme Makalesi
Book Review Article

Alanyazın
Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi
CRES Journal
Critical Reviews in Educational Sciences

Book review: Teaching Turkish to foreigners with Turkish legends and activity examples

Abstract: Introducing cultural values in the context of teaching Turkish to foreigners is important in the context of both the effective use of Turkish and the transfer of cultural heritage. Transferring cultural values and developing positive attitudes towards these values are among the important duties of language teachers. In this study, the book titled "Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri", which was developed as a product of the mentioned task, was introduced. Within the scope of the study, the sections of the relevant work were explained and their place in teaching Turkish to foreigners was discussed. This book, which offers the opportunity to use legends that have an important place in Turkish culture in teaching Turkish to foreigners, is important as it is a first in its field with activity examples.

Keywords: *Teaching Turkish as a foreign language, Turkish legends, cultural transmission, language skills.*

Karaoğulları, N. (2024). Eser incelemesi: Türk efsaneleriyle yabancılara Türkçe öğretimi ve etkinlik örnekleri. *Alanyazın*, 5(2), 245-247.

Okul Yöneticileri Derneği
e-ISSN: 2718-0808

Kitabın Künyesi

Kitabın adı: Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri

Yazar: Müjgan BEKDAŞ

Sayfa sayısı: 127 pp.

ISBN: 978-625-7606-59-2

Yayınevi: LiteraTürk Academia

Yayın yılı: 2022

¹ Bu makale, derginin editörleri tarafından dahili olarak gözden geçirilmiştir. / Peer review: This article has been internally reviewed by the journal's editors.

² Dr. Öğretim Görevlisi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, nurullahkarao@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-9034-9262

Eser incelemesi: Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri

İletişim, haberleşme ve ulaşımın günümüzde geldiği ileri seviye; yeryüzünün hemen her yanını erişilebilir bir mahalle haline getirmiştir. Bir köyden bir köye ulaşmanın; şehirden köye, köyden şehre bir mektup yollamanın ayrıcalık olduğu dönemden çıkarak geldiğimiz ve kırsal kesimde bulunan bir bireyin bile dünyanın herhangi bir noktasına kolayca ileti gönderebildiği günümüzde yabancı dil öğrenmek adeta bir zaruret olarak görülmektedir.

Bu zaruretin önemli bir göstergesi olarak Türkçe öğrenimine ilginin artmasını gösterebiliriz. Dünyada en çok konuşulan diller arasında bulunan Türkçenin öğrenilmesine yönelik talep her geçen gün artmaktadır. İşcan (2017), bu talebin Türkiye'nin ekonomik, siyasi ve kültürel alanlardaki ilişkilerinin gelişmesine bağlı olarak arttığını belirtmektedir. Bu doğrultuda yabancılara Türkçe öğretim sürecinde seferber olan her akademisyen/öğretici ya da farklı boyutuyla bu süreci sahiplenen her bireye birtakım görevler düşmektedir.

Sözünü ettiğimiz sorumluluğun bir göstergesi olarak vücuda gelen ve Dr. Müjgan Bekdaş tarafından kaleme alınan Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri adlı kitap, alana ilişkin önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Eserin yazarı; Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde İngilizce öğretmenliği yapmış, Türkçe eğitimi alanında yüksek lisans ve doktorasını tamamlamıştır. Ayrıca yazar, yabancılara Türkçe öğretimi ve Türk efsaneleri bağlamında çeşitli çalışmalara imza atmıştır.

Yabancı dil öğrenme zaruretinin ön sözde değinen yazar, bu sürecin kültürel boyutuna dikkat çekmiş ve öğrencinin kendi kültürü ile hedef kültür arasında ilişki kurmasının anlamsal ve dilsel değerine işaret etmiştir. "İçindekiler" bölümünde görülebilen sınıflandırma ile Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri 10 ana bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde "Efsane" başlığı altında efsanenin tanımı ile dilsel ve kültürel boyutu ilişkilendirilerek anlatılmıştır. Efsane teriminin farklı dil ve lehçelerdeki karşılığına da bu bölümde temas edilmiştir. "Efsanelerin Farklı Alanlarda Kullanımı" başlığıyla sunulan ikinci bölümde unutulma ve kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya olan efsanelerin farklı mecralarda değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmakta ve "Yüzüklerin Efendisi" efsanesinin sinemaya aktarılması örneğinde olduğu gibi efsanelerin kullanılabilirliği belirtilmektedir. Bu bağlamda kitabın yabancılara Türkçe öğretim sürecinde efsanelerin kullanılması konusunda bir öneri sunduğu ifade edilmektedir. Bu bölüm, Türk dünyasına ait bir efsanenin sinema ya da farklı bir alana yönelik kullanımını örneklerdirerek geliştirilebilir. Böylece ilgili kısmın doğrudan Türkçe ile ilişkilendirilmesi sağlanabilir.

"Efsane ve Eğitim İlişkisi" başlıklı üçüncü bölümde efsanelerin güzel ahlak edinme sürecindeki önemi açıklanmıştır. Bir kurum olarak okul kurulmadan önceki dönemlerde insanları eğitmede kullanılan önemli bir araç olan efsanelerin sadece çocukların değil genç ve yetişkinlerin de eğitimi sürecinde önemli olduğu belirtilmiştir. Türk eğitim sisteminin kültürel değerlerini sahiplenen ve koruyan bireyler yetiştirme hedefine dikkat çekilen bu bölümde sözü edilen hedefe ulaşmada efsanelerin önemi farklı boyutlarıyla ve örneklerle irdelenmiştir.

Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri kitabının dördüncü bölümünde "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi" başlığı altında yabancı dil öğreniminin önemi ele alınmış ve günümüzde yabancı dil olarak Türkçeye artan ilgiden söz edilmiştir. Bu bağlamda dil öğretiminin severek, eğlenerek öğrenmeyi özendirerek olanakları üzerinde yoğunlaşması gerektiği belirtilmiştir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nin dil öğretimi sürecinde esas alınması gerektiği de bu bölümde vurgulanmaktadır. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel beceriler bu başlık altında sunulmaktadır. Bu doğrultuda dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin dil öğretimindeki önemi ve işlevselliği açıklanmıştır. Yine bu bölümde efsanelerin yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanım olanakları değerlendirilmiştir. Bu bağlamda efsanelerin gerek temel dil becerilerine gerekse kültürel değerlerin aktarılmasına yönelik önemi farklı başlıklarla ele alınmıştır.

Kitabın beşinci bölümünde "Efsane Seçimindeki Ölçütler" başlığı yer almaktadır. Bu başlık kapsamında öncelikle öğrenciler ile ilgili ölçütler verilmektedir. Öğrencilere yönelik metin seçiminde Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nin belirlediği dil seviyelerinin dikkate alınmasının önemi belirtilmektedir. Bu bağlamda seviyeye uygun olmayan efsanelerin motivasyon ve verimlilik açısından olumsuz etkilere yol açacağı üzerinde durulmaktadır.

Aynı bölümde efsane ile ilgili ölçütlere de yer verilmektedir. Bu doğrultuda efsane konusu, efsane dili, efsane uzunluğu ve efsanenin zorluğuna yönelik ölçütler değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde bir bütün halinde "Hangi seviyedeki öğrencilere hangi efsaneler verilmelidir?" sorusu yanıt bulmaktadır.

“Efsanelerin Temel Becerilerin Gelişimine Katkısı” başlıklı altıncı bölümde yabancı dil öğretiminde asıl amacın dil becerilerinin hedef dilde etkin bir biçimde kullanılmasını sağlamak olduğu açıklanmaktadır. Bu bağlamda Türk kültürünü yansıtan ve öğrencilerin severek muhatap olabilecekleri efsanelerin kullanılmasının dil edinimi ve kültür aktarımındaki önemi kısa ve öz biçimiyle anlatılmıştır.

Kitabın yedinci bölümünde “Efsane Kullanımı ile Gerçekleştirilebilecek Etkinlikler” başlığı altında altıncı bölümde değinilen dil becerilerinin farklı aşamalarında efsane odaklı etkinliklere yönelik seçenekler sunulmaktadır. Bu süreçte ele alınan dil becerisi, öğrenci hazırbulunuşluğu ve metin düzeyinin dikkate alınması gerektiği ölçütler kapsamında izah edilmektedir.

Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri kitabının sekizinci bölümü “Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar” başlığı altında ilerlemektedir. Bu kapsamda farklı dillerde yabancılara yönelik efsane odaklı öğretim çalışmalarına değinilmiştir. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretiminde ve farklı dillerin öğretimi sürecinde yazınsal metinlerin kullanılmasını değerlendiren çalışmalar ile bu çalışmalara yönelik bulgulara değinilmiştir. Bu bağlamda genelde otantik metinlerin özelde ise efsanelerin yabancı dil öğretim süreçlerinde kullanılabilirliği değerlendirilmiştir.

Ortaya koyduğu uygulamalı örnekleriyle dokuzuncu bölüm, kitapta hacim ve kapsam bakımından en önemli bölüm olarak ele alınabilir. “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Efsanelerle İlgili Etkinlik Örnekleri” başlıklı bu bölümde dil becerilerinin tamamına yönelik etkinlikler efsane metinleri doğrultusunda verilmektedir. “Ekmek İsteyen Hızır”, “Ay Neden Göktedir?”, “Kıbrıs’taki Gazi” gibi farklı Türk coğrafyaları, farklı Türk değerleri, algıları ve farklı kültürel özellikleri anlatan Türk efsaneleri ve bunlara yönelik etkinlikler açık ve anlaşılır yönergelerle sunulmaktadır. Bu çerçevede sunulan on bir efsaneden altısı doğrudan Türkiye/Anadolu efsanelerinden oluşmaktadır. Farklı Türk coğrafyalarına ait efsanelerin sunumuyla bu oran daha kapsayıcı bir yaklaşımla ele alınabilir.

Kitabın onuncu bölümünde “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilecek Türk Efsaneleri Örnekleri” başlığı yer almaktadır. Bu başlık altında kitapta ele alınan kriterler doğrultusunda Türk efsaneleri verilmektedir. Değişik coğrafyalardan derlenen ve bu bölümde verilen efsaneler, Türk efsanelerinin kültürel derinliği ve dilsel sadeliği ile yabancılara Türkçe öğretiminde önemli bir seçenek sunmaktadır.

Sonuç

Efsaneler; millî ve manevî değerlerin öğretilmesinde, tarih bilinci ve kültürel değerlerin aktarılmasında yardımcı olabilecek yazınsal yapıtlardır (Işık ve Karakuş, 2017). Edebiyat, sanat ve sinema dünyasından birçok yazar, şair ve yönetmen; günümüzde efsanelerden esinlenmektedir (Buchanan, 2020). Bu türün dil öğretimi sürecinde kullanılması kültür aktarımı ve dilin zenginliği bağlamlarında önemli katkılar sunacaktır.

Bu doğrultuda Nüve Kültür Merkezi bünyesinde yer alan LiteraTürk Academia tarafından yayımlanan Türk Efsaneleriyle Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Etkinlik Örnekleri adlı kitap, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde farklı bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Eserde efsanelerin dil öğretiminde kullanım olanakları, alan yazında yer alan yerli ve yabancı kaynaklarla temellendirilmiş ve bu bağlamda efsane türünün etkinlikler çerçevesinde kullanılabilirliği tartışılmıştır.

Türk dilinin aynı zamanda Türk kültürü ile birlikte öğretilmesi gerekliliğini hareket noktası olarak alan eserin farklı Türk topluluklarından efsaneleri ve bu efsaneler ekseninde temel dil becerilerine yönelik etkinlikleri içermesi dil-kültür ilişkisine verilen önemin sonucu olarak düşünülebilir. Eserde örnek olarak verilen efsanelerin büyük bölümü Türkiye/Anadolu efsanelerinden oluşmaktadır. Bu durum farklı Türk coğrafyalarından efsane örneklerini artırarak geliştirilebilir.

Dil öğretim süreçlerinde kültürel değerlerin aktarılması hem dilin etkin bir şekilde öğretilmesi hem de kültürün tanıtılması bağlamında gereklidir. Yabancılara Türkçe öğretimi ekseninde hazırlanan bu eserle UNESCO’nun somut olmayan kültürel miras listesinde bulunan ve gelecek kuşaklar için önem arz eden efsane türü tekrar canlandırılarak Türk kültürü ve evrensel kültürel değerler anlamında önemli bir adım atılmıştır.

Kaynakça/Reference

- Bekdaş, M. (2022). *Türk efsaneleriyle yabancılara Türkçe öğretimi ve etkinlik örnekleri*. Literatürk academia: Konya.
- Buchanan, C. (2020). *Myths and Legends/Teacher pack*. <https://a.storyblok.com/f/100418/x/94c1985626/myths-andlegends-teacher-pack.pdf>
- Işık, N. & Karakuş, N. (2017). Erken çocukluk döneminde efsane, destan ve masal metinlerinin kullanımı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(41), 118-133.
- İşcan, A. (2017). Yabancı dil öğretimi ve yabancı dil olarak türkçe öğretiminin tarihçesi. A. Şahin (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içinde (ss. 3-30). Pegem A.